

Nr 745

Av herr Nilsson i Svalöv m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående utbildningen av lärare på det husliga området m. m.

I proposition nr 95 har framlagts förslag till riksdagen angående utbildningen av lärare på det husliga området m. m. Propositionen bygger på 1953 års lärarinneutbildningskommittés betänkande "Lärarytbildningen på det husliga området" samt de remissyttranden som avgivits i anslutning till betänkandet.

Vi konstaterar med tillfredsställelse att genom det framlagda förslaget ett sedan länge närt behov av vidgad och fördjupad utbildning inom det husliga området kan bli bättre tillgodosett. Vi kan emellertid icke acceptera förslaget i dess helhet utan anser att det bör kompletteras i vissa hänseenden.

Vad först angår det antal utbildningsanstalter — seminarier — som kan erfordras för att fylla behovet av hushållslärare, lantgårdslärare, textil-lärare, yrkeslärare i klädsömnad och barnavårdslärare samt ekonomiföreståndare har kommittén för sin del funnit det lämpligare att ha ett flertal seminarier av mindre storlek än att koncentrera utbildningen till ett fåtal seminarier med större elevantal. I anslutning till denna uppfattning har kommittén föreslagit antalet seminarier till fem med en sammanlagd utbildningskapacitet av cirka 390 lärare och 32 ekonomiföreståndare per år. Remissinstanserna har så gott som reservationslöst tillstyrkt förslaget om fem seminarier. Departementschefen begränsar sitt förslag till att avse fyra seminarier.

Förläggningssorter för seminarierna har av kommittén föreslagits bli Uppsala, Göteborg, Hälsingborg, Umeå och Norrköping. Remissinstanserna har här haft olika uppfattningar. Sålunda har bl. a. ansetts, att ett seminarium borde förläggas till Stockholm och att norrköpingsseminariet därmed kunde utgå ur planen, detta bl. a. med tanke på dels det relativt stora antal lärare inom de berörda områdena som behövs i Stockholm och dels de relativt goda förbindelser som finns för Östergötland och motsvarande delar av landet med Stockholm. Förläggningen av ett seminarium till södra Sverige har av remissinstanserna allmänt tillstyrkts, men delade meningar har rått om vart detta skulle förläggas. I propositionen föreslås, att seminarierna skall lokaliseras till Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala.

För vår del anser vi i likhet med såväl kommittén som det helt övervägande antalet remissinstanser, att antalet seminarier bör vara fem. Av dessa

bör ett förläggas till södra Sverige. Frågan om dess placering synes oss däremot behöva ytterligare utredas. Flera lämpliga orter finns. Bestämmande härför bör inte minst vara vilka linjer inom utbildningen som skall förekomma. Skulle exempelvis, såsom vi nedan uttalat som önskemål, en lant-hushållslinje förekomma, bör seminariets anknypning till ort där viss övrig undervisning och forskning inom jordbruk och trädgård förekommer vara av betydelse. I detta sammanhang torde det provisoriska seminariet — som föreslås förlagt till Malmö — också komma in i bilden både vad avser dess förläggningsort och dess "beteckning" som provisoriskt.

Även om av ekonomiska eller andra skäl antalet seminarier på en gång ej kan bestämmas till fem utan till fyra, anser vi att ett av seminarierna bör förläggas till södra Sverige. Som motiv för detta vill vi, utöver vad som framgår av kommitténs förslag och av de i propositionen refererade remissyttrandena, anföra följande.

Det stora befolkningsunderlaget i södra Sverige gör att behovet av hushållslärare och andra i propositionen berörda lärarkategorier samt ekonomiföreståndare där är påfallande stort. Bristen på sådana lärare är enligt utförd undersökning redan nu mycket stor i denna del av landet. Många icke examinerade lärare har här fått undervisa i hushållsgöromål och hemkunskap under läsåret 1958/59, och ett stort antal kurser har i olika sammanhang ej kunnat sättas i gång på grund av brist på examinerade lärare. Hushålls-, vävnads- och sömnadsundervisningens utbyggnad i vårt kommande skolväsende gör att behovet av ovannämnda lärare blir ännu större inom området.

Tillgången på lärare i en landsdel är i hög grad beroende av de utbildningsmöjligheter som finns inom nära räckhåll, beroende dels på utbildningskostnaderna, dels på att de utbildade helst stannar kvar i de landsändar varifrån de kommit. Samma motivering har anförts för att ett seminarium förläggs till Stockholm. En utförd undersökning beträffande de nuvarande skolköksseminariernas avgångsklasser under åren 1955—1959 visar t. ex. att av 92 elever vid seminariet i Umeå icke mindre än 70 var från länen i Norrland. Vid seminariet i Göteborg var 57 elever av 78 från Göteborgs stad samt från Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs län. Bristen på ifrågavarande lärare i södra Sverige torde därför icke minst bero på avsaknaden av utbildningsmöjligheter inom området.

Av betydelse för lokaliseringen av ett hushållsseminarium torde förutom tillgången på lärarkrafter och övningsmöjligheter för de studerande bl. a. vara föreliggande möjligheter till forskning och till förädling av livsmedel inom hushållsområdet. Även intresset för vävnad och annan slöjd inom området är av vikt. I detta sammanhang vill vi framhålla, att ett stort antal ledande livsmedelsindustrier (frys- och konserveringsindustrier m. fl.) är förlagda till södra Sverige. Dels har dessa behov av utbildade hushållslärare

och konsulenter, dels ger de möjligheter för praktiska studier av olika slag för de studerande. Livsmedelsindustriens starka lokalisering till södra Sverige talar för att där förlägges ett seminarium.

Södra Sverige och då alldeles särskilt Skåne har vidare sedan gammalt varit känt för sina insatser på det textila området, både vad avser vävnad och i fråga om sömnad, vilket också motiverar ett seminarium i denna del av landet.

Vid ett seminarium i södra Sverige bör, utöver textil- och barnavårds- lärare, utbildas hushållslärare med en gren med speciell lanthushållsinriktning. För detta talar icke blott att av landets 42 lanthushållsskolor icke mindre än 24 är lokaliserade till orter söder om Stockholm utan också det behov som livsmedelsindustrien har av dessa utbildade lärare. Hushållslärare, icke minst med lanthushållsinriktning, är nämligen en viktig länk mellan producent och konsument vad gäller livsmedel som kommer från jordbruk och trädgårdsnäring. Hushållslärares rådgivning som lärare och konsulenter samt som anställda i livsmedelsindustrien är av mycket stor jordbruks- och nationalekonomisk betydelse. Det i propositionen angivna antalet hushållslärare på den lanthushållsinriktade grenen synes oss för lågt. Antalet borde snarare överstiga än understiga 30 stycken. Ävenså talar det stora behovet i södra Sverige av ekonomiföreståndare för olika slag av storkök för att ekonomiföreståndarutbildning förlägges till ett seminarium därstädes.

Beträffande den teoretiska förutbildning för hushållslärare och motsvarande lärare som förutsättes i propositionen kan vissa anmärkningar resas. Enligt vår uppfattning borde krävas studentexamen eller motsvarande utbildning. Som skäl för detta vill vi anföra, att det vid lanthushållsskolor och motsvarande skolor — där här ifrågavarande lärarkategori handhar undervisning — intages ett stort antal elever som avlagt studentexamen eller motsvarande. Antalet elever med nämnda examen kommer i fortsättningen troligen att ökas. Härtill kommer att de hushållslärare som skall arbeta inom konsulentverksamheten och livsmedelsindustrien behöver en fördjupad teoretisk utbildning inom olika områden för att tillfredsställande fylla sin uppgift. Hushållslärare och motsvarande bör också ha sådan utbildning att de kan fortsätta med avläggande av högre examen som berör hushållslärans olika områden. Så är exempelvis fallet med agronomer som är anställda som lantbrukslärare och konsulenter. Vi är icke beredda att nu föreslå en utvidgad utbildning på det teoretiska området för vinnande av inträde till seminarium men vill som vår åsikt uttala, att studentexamen eller genomgång av exempelvis ett specialgymnasium, i likhet med vad som nu förefinnes vid Hvilans folkhögskola i Åkarp för studerande som skall utbilda sig till lantbrukslärare, jordbruks- och husdjurskonsulenter m. m., skall i en framtid kunna sättas som krav för inträde vid berörda seminarier.

Ett specialgymnasium för kandidater till lantbrukslärare och konsulenter har visat sig fylla en stor uppgift. Mången gång har nämligen intresset för vidareutbildning till lärare och konsulenter väckts först sedan vederbörande genomgått exempelvis en lantmannaskolekurs. På samma sätt väckes intresset för lärarutbildning o. d. hos många begåvade och praktiskt dugliga unga kvinnor när de genomgått en lantushålls- eller husmoderskola. Dessa skulle då icke bli distanserade av dem som avlagt studentexamen under sin skoltid. Samtidigt skulle härigenom möjliggöras att undervisningen vid seminarierna lades upp på sådant sätt att eleverna erhöles vidgat underlag för forskningsarbete o. d. Värdet härav torde bl. a. med hänsyn till näringsfysiologiens betydelse för folkhälsan inte nog kunna uppskattas. Vi är medvetna om att en välkvalificerad förutbildning för med sig vissa ekonomiska konsekvenser, icke minst beträffande lönekrav o. d., men vi är förvissade om att kostnader i samband med välutbildade lärare på det husliga området för såväl familjerna som samhället i dess helhet kommer att vara en god investering.

Vi åberopar det anförda och hemställer,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 95 att fr. o. m. budgetåret 1961/62 skall inrättas fyra nya statliga seminarier för huslig utbildning, besluta, att ett av dessa seminarier skall förläggas till södra Sverige å ort, som må finnas lämplig efter särskild utredning, verkställd med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna.

Stockholm den 1 april 1960

<i>Eric Nilsson</i> i Svalöv	<i>Erik Magnusson</i> i Tumhult	<i>Rolf Eliasson</i> i Moholm
<i>Bo Turesson</i>	<i>Birgitta Sjöqvist</i>	<i>Hans Wachtmeister</i>
<i>Sven Svensson</i> i Krokstorp	<i>C. G. Regnéll</i>	<i>T. G. von Seth</i>
<i>Carl-Wilh. Lothigius</i>	<i>Folke Björkman</i>	<i>Carl Eric Hedin</i>
<i>Gösta Darlin</i>	<i>Stina Wallerius-Gunne</i>	<i>Jean Braconier</i>
<i>Einar Hægglom</i>	<i>Einar Setterberg</i>	<i>Nils Agerberg</i>